

Lp Hr Tanel Kiik

Sotsiaalministeerium

Meie/kuupäev digiallkirjas/nr 1-4/6/2021

Meie toidujulgeolekut ohustavast suurest kriisist. Jätk kirjale „Loomakasvatajate COVID-19 vaksineerimine“

Lugupeetav minister Tanel Kiik!

Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda (edaspidi EPKK) on sel aastal korduvalt pöördunud erinevate riiklike asutuste poole seoses palvega nimetada põllumajanduses ja toidutootmises tegutsevad töötajad kui Eesti riikliku toidujulgeoleku eest hoolt kandavad töötajad strateegiliselt tähtsateks eesliini töötajateks.

Möistame igati olukorra erakordset keerukust ning pingelisust ministeeriumide ja teiste riigiasutuste töös, kuid sellegipoolest tuleks arvestada meie kui esindusorganisatsiooni rolli ja tähtsust info jagamisel oma liikmetele ja ettevõtjatele ning olukorra leevendamisel. Saatsime Teile 11. jaanuaril 2021 kirja „Loomakasvatajate COVID-19 vaksineerimine“ (kirja nr 1-4/6/2021). Antud kiri on registreeritud Sotsiaalministeeriumi dokumendiregistris numbriga 5.1-3/90-1 vastamistähtajaga 10.02.2021. Kahjuks pole me oma kirjale siiani vastust saanud, kuigi märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse §-le 6 tuleb märgukirjale või selgitustaotlusele vastata viivitamata, kuid mitte hiljem kui 30 kalendripäeva jooksul selle registreerimisest. Samuti ei ole ministeerium andnud märku vajadusest tähtaega pikendada kuni kaks kuud, tulenevalt erilisest vajadusest lähtuvalt vastamise keerukusest.

Praeguseks on meie kirja saatmisest möödunud peaaegu kolm kuud. Paraku oleme sunnitud siinkohal uuesti selgitama põllumajanduse ja toidutootmise sektori hetkeolukorda, sest see on äärmiselt kriitiline. 11. jaanuaril viitasime eelkõige võimalikele probleemidele loomakasvatuses. Toona kirjutasime, et loomakasvatuses on töötajad loomapidajatena kohustatud loomakaitseseadusest tulenevalt võimaldama loomadele sööda ja joogivee kättesaadavuse ning sobiva hoolduse. Põllumajanduslooma tervist ja heaolu tuleb kontrollida nii sagedasti, kui seda on vaja välditavate kannatuste ärahoidmiseks. Intensiivses loomapidamises tuleb loomade heaolu ja tervist kontrollida vähemalt üks kord päevas, sest sellistes tingimustes sõltub looma tervis ja heaolu inimese sagedasest hooldusest (seaduse § 3). Täna, ligi kolm kuud hiljem, on loomakasvataja jätkuvalt kohustatud täitma loomakaitseseaduse sätteid, olukorras, kus niigi tööjõupuuduse all kannatavas sektoris on paljud töötajad haiguse või karantiiningimuste tõttu töölt eemal.

Kahjuks teame erinevates sektorites juba praegu tervet rida põllumajandus- ja toidutootjaid, kes ongi pandeemiatingimustes sattunud tarne- ja tootmisraskustesse, sunnitud lausa uksti sulgema, sest töötajad on haigestunud või isolatsioonis. Neid asendada on sisuliselt võimatu. Meie toidujulgeolekut ohustavat kriisi ei likvideeri pelgalt enesekaitsevahendite kasutamine, vaid sektori töötajate käsitlemine riigi seisukohast strateegiliselt tähtsate eesliini töötajatena ning kiiremas korras üheselt arusaadavatel alustel vaksineerimisprogrammi lülitamine. Ainult nii suudame üheskoos ennetada võimalikku katastroofi. Selline sõnakasutus võib tunduda liialdusena, aga näited viiruse jõudmisest Saksamaa tapamajadesse näitasid kriisi võimalikke tagajärgi.

Meie jaoks on väga suureks mureks, et toidutootjate kohta antav vaksineerimise info on vastuoluline ja raskesti arusaadav. 24. märtsi Terevisioonis rääkinud Riigikantselei esindaja viitas, et Riigikantseleil on olemas vajalikud toidutootjate andmed, keda vaksineerida. Samas viitas, et see küsimus on veel arutelu all. Samal päeval kirjutas Maaleht, et valitsus ei katse toidutööstust eraldi grupeerida ja neile eelisjärjekorras kaitsepookimist võimaldada ning toidutööstuses töötajatel tuleb oodata lihtsalt ära aeg, kui kõik soovijad saavad vaksineerida (see pidavat saabuma maikuus). Samal päeval toimunud pressikonverentsil viitasite, härra minister, et toidutootjatel on justkui lootus vaktsiini saada aprilli jooksul.

Mõistame, et esmajärjekorras tuleb kaitsta meedikuid ja kõige haavatavamas seisus olevaid inimesi, riskirühmi. Teadvustame vaktsiinide defitsiiti, kuid loomakasvatajate hoolealused vajavad ööpäevaringset hoolt, tegemist on elusate isenditega, kellele põhjustaks töötajate puudumine piinasid, mille kaitseks põllumajandusloomad ise ei saa midagi ette võtta. Kui farmitöötajad nakatuvad viirusega, on loomakasvataval loomade heaolu ja tervise tagamiseks ainult väga halvad valikud:

1. Jätta loomad hooldamata (nt lehmad lüpsmata), halvemal juhul nälga, halvimal juhul surema;
2. Lasta farmi teistel töötajatel teha ületunde sellisel määral, mis on vastuolus töö- ja puhkeaja seadusega;
3. Eirata karantiinireegleid;
4. Viia kari tapamajja, mis aga viiruse levikust sealsete töötajate seas ja karantiinireeglite täitmise kohustusest võib olla kas suletud või töötada vähendatud võimsusega. Sellisel juhul on loomakasvataja ikkagi olukorras, kus tal on kolmes eelmises punktis nimetatud valikud.

Lisaks loomakasvatussektori väga keerulisele seisule, oleme äärmiselt mures toidujulgeoleku tagamise pärast üleüldisemalt. Iga päev vajavad toitu ka elutähtsaid teenuseid osutavad inimesed (nt inimesed, kes tagavad meie varustamise elektrienergiaga, pakuvad meditsiinilist abi, tagavad vee kättesaadavuse, õpetavad meie lapsi jne). Seda öelnud:

1. Tahame rõhutada, et toidujulgeoleku eest vastutavad isikud ei ole ainult kaupluse töötajad, nagu väideti ERR-i vahendusel korraldatud vaksineerimise teemalisel pressikonverentsil.

Pisendamata kaubandussektori tähtsust toidu tarneahelas, toonitame, et toiduga kindlustavad meid kui tarbijaid ikkagi meie kohalikud põllumajandustootjad ja toidu töötajad. Kui põllumajandus ei taga tooraine kättesaadavust tööstustele, ei jõua toit ka kaupluse riiulile.

2. Praeguseks on mitmed toidutootjad ja -tööstused puutunud kokku või on jätkuvalt tootmis- ja tarneraskustega. Viiruse levik toidutööstuste töötajate seas on sundinud osa ettevõteteid tegema ümberkorraldusi, osaliselt tootmist katkestama, tootmise mahtu või toodete sortimenti vähendama. Tulenevalt toidutööstuse spetsiifikast töötavad töötajad n-ö külgekülje kõrval ja nende nakatumise risk on paratamatult kõrge. Täna on olemas juba juhtumid, kus näiteks ühe piimatööstuse personalist ligi kolmandik on haiguse või lähikontakti tõttu pidanud töölt eemale jääma.
3. Praegu võivad olla avatud kauplused, kes tegelevad lemmikloomade toidu müümisega. Samal ajal ei ole erandit kohaldatud kauplustele, kes tegelevad põllumajandusloomade pidamiseks vajaliku sööda või teiste tarvikute müümisega. Loomakasvatuse toimepidevuse tagamiseks on hädavajalik, et loomakasvatajatele oleks kättesaadav loomade söötmiseks vajalik sööt ja muud tarvikud (nt rapsikook või teravilja segud, mis on mõeldud nii põllumajandusloomade söödaks kui ka kodulindude nagu kanade, partide või hanede söödaga varustamiseks).

Tahame veelkord rõhutada, et EPKK ja kogu meie liikmeskond on väga mures sektoris toimuva pärast. Seepärast on meil riigiasutustele järgmised ettepanekud:

- Palume teil mõista põllumajanduse ja toidutootmise/töötlemisettevõtete töötajate strateegilist tähtsust Eesti inimeste toiduga varustamisel ning nimetada nad eesliini töötajatena eelisvaksineerimise nimekirja.
- Alustada põllumajanduse ja toidutootmise/töötlemise ettevõtete töötajate vaksineerimisega esimesel võimalusel, kui vaksiniitarned seda võimaldavad, maandades seejuures esimeses järjekorras kõige suuremad võimalikud riskid toidutoomises.
- Töötada kiiresti välja konkreetne tegevuskava edasiste sammudega põllumajanduse ja toidutootmises/tööstustes tegutsevate töötajate vaksineerimiseks ja teavitada sellest ettevõtjate esindusorganisatsioonidele. Otstarbekaks võib osutuda, et suuremate ettevõtete puhul toimuks vaksineerimine töökohal. Seejuures palume esindusorganisatsioonidele anda selge info, kus toidutootmisega seotud inimesed vaksineerimise nimekirjas asetsevad (nii ajaline prognoos kui arvestuslik järjekorranumber).
- Teavitada kohalikke omavalitsusi võimalikust stsenaariumist, mille kohaselt peab omavalitsus võtma oma hoole alla loomad, kelle eest loomakasvataja ei ole võimeline töötajate puuduse tõttu hoolt kandma.
- Vaadata üle kaubandusele kehtivad piirangud, et lisaks lemmikloomadele on võimalik tagada ka põllumajandusloomade ja -lindude sööda kättesaadavus.

*Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda
Pärnu mnt 141 Tallinn 11314, tel 600 9349, info@epkk.ee*

Kuivõrd COVID-19 kriisijuhtimine on Sotsiaalministeeriumi pädevusvaldkonnast läinud üle Riigikantseleile, oleme nõus, et antud kirjale vastamine delegeeritakse antud valdkonna eest vastutavale ametiasutusele.

Loodan, et riigiasutuste ja ettevõtjate tihedas koostöös leitakse lahendused praegusele väga keerulisele olukorrale!

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Roomet Sõrmus

Juhatuse esimees

Teadmiseks: Riigikogu Maaelukomisjon, Riigikantselei, Maaeluministeerium